

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sectio I. Nonnulla circa generationem Verbi præmittuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO LXV.

De Generatione Verbi.

INTER varias & gravissimas, que in materiâ de Trinitate discutiendâ occurrunt difficultates, hæc de Verbi generatione, tanta tanque sublimis sanctis Patribus est visa, ut eam explicatu non difficilem solum, sed impossibilem judicarent. Hinc S. Ambrosius lib. 1. de Fide ad Gratianum, cap. primo: Mihi, inquit, impossibile est generationis istius scire secretum; vox filet, mens deficit, non tantum mea, sed etiam Angelorum, supra potestates, supra Angelos, supra omnem sensum est. Sanctus etiam Augustinus lib. 5. contra Maximinum, cap. 14. De Patre, inquit, est Filius, de Patre est Spiritus Sanctus, sed ille genitus, iste procedens; quid autem inter procedere, & nasci intersit, de illa excellentissimâ naturâ loquens explicare quis potest? distinguere inter illam generationem, & hanc processionem nescio, non sufficio: hæc ille. Idem etiam affirmant alii Patres, qui suam hæc in parte & in intelligendo tenuitatem, & in declarando infantiam agnoverunt. Quæ quamvis ita sint, nihil tamen vel contra altissimi hujus mysterii dignitatem, vel debitam Patribus hæc, Ecclesiæque luminibus reverentiam facturum me existimo, si Theologorum vestigiis insistens, qualemqualem rei hujus explicationem aggrediar, illamque è summis, quibus obvoluta est tenebris utcumque eruere, lucisque ei aliquid adferre contendam.

SECTIO PRIMA.

Nonnulla circa generationem Verbi præmittuntur.

I. Certum est divini Verbi processionem, esse generationem.

ID hic inprimis tanquam fide certum statuendum, Divini scilicet Verbi processionem esse generationem, hoc enim Patres, hoc Concilia, hoc divinæ literæ testantur, nobisque credendum proponunt: sic Psal. 2. v. 7. dicitur, Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quod testimonium, quamvis nonnulli aliò referant, & Apostolus ipse Actor. 13. v. 33. ad Christi resurrectionem probandam adducat, S. Augustinus tamen, S. Anselmus, Sanctus Thomas, & alii, de generatione Christi æternâ illud intelligendum existimant. Unde Cardinalis Bellarminus præsentem versiculum explicans, hunc literalem ait esse illius loci sensum. Huc etiam spectat illud Isaïæ 53. v. 8. Generationem ejus quis enarrabit? Quod quamvis altum etiam habeat sensum, S. tamen Chrysostronus, S. Cyrillus Alexandrinus, S. Hieronymus, & S. Augustinus illud de æternâ Verbi productione accipiunt. Idem insuper probat id quod habetur Psal. 109. v. 4. Ex utero ante Luciferum genui te. Hinc etiam in Symbolo S. Athanasii, & Nicæno dicitur Pater generans, Filius nascens, &c.

II. Productio spiritus sancti non est generatio.

Non minus etiam certum est Spiritus Sancti productionem non esse generationem, tum quia in divinis literis solum Verbum vocatur Filius,

imò Filius Unigenitus: tum quia in Symbolo Athanasii de Spiritu Sancto dicitur, Non factus, nec genitus, sed procedens. Idem etiam definitum habetur in Concilio Toletano primo, provinciali illo quidem, sed à Leone primo confirmato.

Ad clariùs autem & ordinatiùs in hac questione procedendum, Generationis, de quâ hic agimus, nempe generationis viventium, definitio præmittenda. Est ergo hæc generatio Origo viventis à vivente, tanquam à principio conjuncto, in similitudinem naturæ: quam ex Aristotele lib. 7. Met. cap. 8. tradit S. Thomas hic, q. 27. art. 2. eamque fusè declaravi Disp. 2. de Gen. sect. primâ.

Dicitur itaque Origo viventis à vivente, ut denotetur, hic tam principium quàm terminum debere esse substantiam viventem: deinde etiam ut distinguatur à nutritione, quæ non est productio viventis, sed tantum partis viventis. Dicitur vero Origo, seu processio, non mutatio, hæc quippe creaturarum propria est, rerumque etiam maxime vilium & imperfectarum, ac Deo penitus repugnat. Additur, à principio conjuncto, ut significetur aliquid Patris inesse debere, & conjungi Filio, quod in generatione naturali est semen, ex quo à parentibus communicato corpus proles conficitur, ut hoc pacto parens vivat adhuc quodammodo in Filio, cui nimirum aliquid sui tribuit, & in hoc Filius naturalis differt ab adoptivo: quâ de causâ ait S. Augustinus Patrem gignere alium se, & post mortem, esse adhuc in filio superstitem.

III. Statuitur generatio nis definitio.

IV. Explicatio definitionis postea generationis viventium.

Quo pacto dicatur Pater in creatib gignere alium se.

Hoc

V. Hoc autem, quod à Patre confertur Filio, à virtute ei intrinsecà conferri debet, defectu cuius Evæ ex costâ Adæ productio, non fuit generatio. Vox *Principium* hîc, prout nimirum conjungitur voci *Origo*, concursum denotat activum. Tandem per illas particulas *In similitudinem naturæ*, significatur, ut aliqui volunt, in generante & genito eandem esse debere naturam specificam, ob quam causam mûlum aiunt non esse, aut equi, aut afînæ filium. Alii tamen sufficere existimant participationem naturæ genericæ. Ad generationem verò requiritur, ut sit in naturâ cognoscente. Videatur sectio prima, Disp. secundæ de Generatione, ubi hæc omnia latius sunt explicata.

VI. Hinc oritur præsens difficultas; ex præfatâ enim generationis definitione sequi videtur, Spiritus Sancti productionem esse generationem, cum & viventis à vivente sit, & à principio conjuncto, Patris scilicet & Filii substantiâ, ac tandem eandem cum iis habeat naturam, sicque procedit etiam in similitudinem naturæ, nihil proinde ejus productioni deest ad perfectam generationem. Hæc difficultas mirum est quomodo, non recentiorum tantum, sed antiquorum etiam Theologorum torserit ingenium, eosque in varias, maximèque oppositas, ut in sequentibus constabit, distraherit sententias.

Theologi hæc in parte maxime divisi.

Volunt aliqui generari Filium, quia est ab uno principio.

Pater & Filius sunt unus spirator, duo spirantes.

Eiusdem prolis duo patres esse negantur.

Solvitur prædicta sententia fundamentum.

SECTIO SECUNDA.

Referuntur quædam circa Verbi generationem Scholasticorum sententiæ.

I. PRIMA itaque sententia est, ideo generari Filium, quia est ab unico supposito, non verò generari Spiritum Sanctum quia procedit à duobus, idque, ut supra vidimus, ex vi suæ productionis postulat; quanvis enim Pater & Filius sint unus Spirator, quia per eandem spirationem activam, ut Disp. 52. sect. 3. ostendimus, ad ejus productionem concurrunt, sunt nihilominus duo spirantes: ita Richardus de S. Victore lib. 6. de Trin. cap. 8. & 17. S. Bonav. in 1. dist. 13. q. 3. Durandus, & alii: favet S. Thomas in 1. dist. 13. q. 1. art. 2. & alibi: videturque S. Augustini lib. 15. de Trin. cap. 26. & de triplici habitaculo cap. 6. ubi in appendice sic habet: *Quid interest inter nasci, quod ad Filium pertinet, & procedere, quod ad Spiritum Sanctum, excepto quod unus ab uno natus est, alter à duobus procedit.*

II. Fundamentum hujus sententiæ est: in creatis quippe videmus quando duo ad prolis generationem concurrunt, eos diversimodè concurrere, per modum scilicet Patris & Matris, in quocunque demum hæc diversitas consistat, nec ejusdem prolis duos esse posse Patres, ergo cum Spiritus Sanctus à duobus procedat, ipso facto illius productio non est generatio, nec is Filius; nulla siquidem est ratio, cur unius potius Filius sit, quam alterius: duorum autem, ut vidimus, esse Filium non potest.

III. Hæc sententia propter tantorum virorum auctoritatem absque dubio est probabilis: majorem tamen meo iudicio ab auctoritate firmitatem accipit, quam à ratione; fundamentum namque cui innititur, non videtur subsistere, imò solvit seipsum; ideo enim dicitur in creatis duos ejusdem prolis non posse esse Patres, quia uterque diverso modo concurrat: si ergo duo possent eodem

modo concurrere, possent etiam duo ejusdem prolis esse Patres: sed in divinis Pater & Filius eodem modo ad tertie Personæ productionem concurrunt, spirando scilicet, imò ut unus spirator: ergo quantum ad hanc rationem, nisi aliud addatur, nil obstat quo minus sit utriusque Filius, & ipsius processio generatio.

Nec etiam urget, quod in gratiam hujus sententiæ opponunt aliqui, Patrem nimirum hîc concurrere ut primum fontem divinitatis, cum primò producat Filium, ac demum unâ cum eo ad Spiritus Sancti productionem concurrat: hoc, inquam, non urget; sicut quamvis Adamus sit primus fons totius generis humani, si tamen ex una è filiabus aut neptibus prolem suscepisset, fuisset verè illius prolis pater.

Secunda sententia affirmat, Filii processionem propterea esse generationem, quia hîc primò producit, nempe per intellectum; Spiritus Sanctus verò producit secundò, utpote cujus processio est per voluntatem: ita recentiores aliqui. Sed mira mihi videtur hæc sententia; & contra eam est, oppositum enim semper videmus in creatis, ubi non primæ tantum prolis seu personæ, sed secundæ etiam ac tertie, & sequentium productio est generatio, & proles omnes dicuntur propriè Filii, qua de re nonnulla dicta sunt numero præcedente. Si autem posterioritas temporis non obstat conceptu generationis, multo minus obstat posterioritas rationis, aut etiam naturæ, sicubi inveniretur,

SECTIO TERTIA.

Sententia de imagine.

TERTIA sententia ideo Filii productionem vult esse generationem, non productionem Spiritus Sancti, quia licet juxta hujus sententiæ auctores utraque Persona ex vi suæ productionis accipiat naturam divinam, Filius tamen, eam accipit per intellectum, sicque ex vi suæ productionis procedit ut imago Patris, & peculiari modo ei similis: Spiritus Sanctus verò, quamvis eandem naturam divinam per suam productionem recipiat, cum nihilominus non per intellectum procedat, sed per voluntatem, peculiarem illam cum Patre & Filio similitudinem ex vi productionis non accipit, sed procedit formaliter per modum impulsûs, sicque non procedit ut imago sui principii, & consequenter non est Filius, nec ejus processio generatio: ita Bartholomæus Torrez 1. p. q. 27. art. 2. par. 4. Vasquez hîc, Disp. 113. Alarcon 1. p. tract. 5. Disp. 8. cap. penultimo: quæ etiam sententia à nonnullis tribuitur Cajetano, videturque communis Thomistarum.

Hanc opinionem fusiùs declaravi Disp. præcedente sect. 2. & 3. ejus tamen resolutionem huc remisi. Quamvis ergo summâ eam contentione à suis auctoribus defensam, & illustratam videam, nullâ tamen ratione illam amplectendam censeo; imò quò magis eam considero, eo minus præsentii illam difficultati satisfacere existimo.

Ratio est, ex hac quippe opinione sequitur Spiritus Sancti productionem esse generationem: si enim, ut hi affirmant, ex vi processionis accipiat naturam divinam, ipsius productio non minus erit generatio, quam productio Filii; definitio siquidem generationis, nempe *Origo viventis à vivente*

IV. Non obstat Patrem hîc concurrere ut primum fontem divinitatis.

V. Vult aliqui Filii productionem esse generationem, quia est prima.

I. Tertia sententia, de ratione imaginis.

Cur secundum aliquos Filium, non Spiritus Sanctus, procedat ut imago.

II. Prædicta opinio difficultati præsentii non satisfaci.

III. Sequitur Spiritus Sancti processio esse generationem.